

LUF 105

Jag är född i Raianäs, Väckeröving.

Min far var soldat och hade ett litet jordbruk. LUF 105
Han arbetade även vid järnvägen.

Vi var 9 systrar och det var mycket fattigt
i mitt hem. När mina föräldrar gifte sig
fick de flytta in i ett litet hus, där det
var jordgola i både köket och i rummet.
I soldatkorpet var det ett rum och kök.

Där var vi kallt, så på vinternarna
var kaffet fuset i kitteln.

Utrymmet var inte stort, vi fick ligga
slappsoffa. Två och tre i varje säng.

Frälse behövde vi inte, men variationen
på maten var inte stor. Jag minns att vi
ofta till kvällsmat fick potatisgröt med
mjölk.

Jag minns en kväll när vi skulle ha

20/9-66

L 41 F 105

potatisgröt. Men bad min älske Liss gå
och hämta "föten". Den fanns i en skänk, en
koppa upp. Han vägrade gå. Därför att han
inte tyckte om skinka gröt. Efter flera upp-
maningar från mor, och förbåll vägen, blev
far så utgå så han gav min Liss en "lusing"
lovett. Ingen av oss kom till potatisgröt
den kvällen.

Tidigt fick vi börja med hårt arbete. I Jön-
fors-färdan år 1860 fick mina 2 äldre
bröder upp kl. 5 på morgonen för att hjälpa
far med slagtkökningen. En gång köf-
fode min Liss färs näst. Den förblev
prokig.

Jättesvår ^{in i jän} växa 12 år när jag till Lissarna
och hjälpte till med potatisplockning och
så upp såd.

L. L. F. 105

Min första riktiga plats fick jag när jag
var 15 år. Jag kom till en familj där fanns
en nervsjuk. De hade en fästbocka. Där
fick jag sköta huset och de andra sysslorna
så gott jag kunde. Lönen var 12 kr i måna-
den. Där stannade jag i 3 månader. Jag
ville försöka vara där så länge så jag kum-
de tjäna ihop till en klädning. Min bror
skulle gifta sig och jag ville ju tjäna
en ny klädning. Det blev en hyfsad
vackklädning. Den kostade 30 kr. Jag
hade ju behövt ett par skor också. Men
till sist hade jag inga pengar. Min
förfädder hade inte råd att köpa några.
Jag fick ta mina långa svarta kängor
och svarta strumpor. Vi åkte i väg till
bröllopet. Min bror mötte oss vid Tings-

L. U. F. 105

mycket station. Där han fick se min fot.
Beklädnad sade han till min far att
han kunde ha köpt ett par skor åt mig.
"Säger du inte han vi ska hem igen. vi
villat min bror fick."

Den fick jag plats på Värkerbäns herregård.
som innehåller. Det var en stor gård med
både kött och kor. Den sköts av sonen,
som var ungkarl, en utspis, jag och
sonens moder. Där fick jag även hjälpa
till med utspisarna. Mycket behövde
jag inte. Egget rum hade jag inte.
Utspisaren och matmodern samt jag
lag i samma rum. Pigan och jag i
samma säng. Det var ett förrådssum.
För mjölk. På golvet stod stora askar
mjölk. Låsar med stora järn låsar

L. L. F. 105

gjorde oss sällskap. I detta hem var vi
Svenstigt öccallt. Vi åt vid samma
bord. För att få brett nägrlunda rent
skuras jag det ofta med skurborst.
Jag vartlivdes i Loken. En kväll lå-
nade jag en cykel och åkte hem. Hon
fick ta åter med mitt hår. Jag hade fått
massor med loss av utepigan. Hon hade
både natt och dag en klut på huvudet.
Jag minns också hur smutsig hon var om
fötterna. Huskonfolket var snälla men
jag var var vid ordning från mitt hem.
och min mor tillät mig inte gå tillbaks
igen. Loken var 15 kr. i månaden. Frukturen
var det aldrig tal om. Vid 9 tiden på kväl-
larna var jag ledig. Då satt jag antingen
i köket eller fick jag gå in i mitt sov-

L. U. F. 105

bröd och kuskum på gaisken. Men Laga-
ten fick vi göra själva.

Jag ville ha stadigt arbete, sökte och fick
plats som dräbber och duka bärkar
på Stadshotellet i Växjö. Där jag åkte
in till Växjö, fick jag låna för kuskta-
hoffet för mina kläder. Hoffeten var
iakttagad. Mina kläder var hemgjorda.
Underkläderna var av madapolam. Hö-
strycken av tyg med många sömmar
på.

Pl. 6 började arbetet och slutade kl. 11
på kvällen. Aldrig något ledigt. Skulle
jag behöva ett par stumpsor, fick mina
beställa och köpa den åt mig. Trots den låga
lönen 30 kr i månaden, mat och husum.
kunde jag inte vara kvar. Skedet var för an-

L. U. F. 105

Skängande och så hade jag en kaviarby chef
över mig som var så elak. Därför egent-
ligen hade jag inte. Vi låg 12 st. i sanna.
Vi kallade det "kosunen". Det hade varit
ett uppställningsrum. Vi fick administrera
barn i väsin såg. Dagen tyckte hade
vi, men en del hade sina kläder i väskor
eller koffertar, som fördes in under sängen
na. En lampa med två handfat.
Där jag hade uppmin plats. Blev jag et-
tycken en annan inom företaget. Det
blev som personalstöderna. Där fick
jag inte ha en lampa. Min bror tyckte
inte det var en lämplig plats för mig.
Tändsticksfabriken i Växjö hade be-
m. många av dessa fabriksarbetare
fick plats på hotell. En del hade väl

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

L. U. F.

inte så gott rykte. Men ibland ansågs de,
som arbetade på fotbollsplaner än andra.
Folklund utan orsak. Jag tyckte inte jätta
om arbetet så jag slutade med lätthet.
Jag fick mycket plats i Västerås. Den enda gången
i privatfamilj. Mannen var krossor och
de saknade som herrskap.

Då fick jag hjälpa till med både inom-
och utomhusarbete. De hade fastighet
så jag fick skotta snö och hälla gatorna
ren. Men säga ned. Det var inga
smålla människor. Herrskapet åt i mat-
salen. Jag fick mat tilldelat åt mig
och fick ofta i köket. Men lärde skof-
fekt. En gammal vink han snöla
de var. Ofta bad hon mig komma
upp och äta. Jag fick smygga mig dit.

L. U. F. 105.

Det gick bra till en tid. Men ju mer
rest på det och så blev det slut.

Jag fick börja arbeta 6 på morgonen med
att laga lunch. Sen var det all börja
stök alla runn. Gått lag jag i köket.
Skulle jag gå ut någon kväll, måste
jag ju till juan och mina samt be om
förlåtelse. Jag måste tala om nu jag
skulle gå, och jag måste vara inne kl.
11. Kom jag senare så kom hälsningar
och juan ut i nattskjorten i köket
och började gråta på mig.

Så bad om kl. blev mer än elva.
Lunchen jag ville till och så kom
hem. Han var snäll och hjälpte mig
in många gånger. Han var också
till köket så hans föräldrar hade ingen

L. L. F. 105

möjlighet att komma ut. Island kunde
hvar öppna för den, men så låg jag re-
sen nedhållen under tecken, oskyldig
som ett lam.

Fritt talades inte om. Minna händer behövde
logos. Jag vågade inte be om fritt för att
gå till tandläkaren. En gång när jag
skulle gå ut och handla, gick jag upp
till doktorn. Det sköjde man jag kom hem.
Väl hemkommen blev jag utfrågad av fem
var jag varit. Där hon fick se på tandläka-
rens besök svarade hon mig. "Jag har inte an-
ställt en enda som ska sitta hos tandlä-
karen. Därmed blev det. Jag skyller på fem
att jag i dag har löst ändra.

Tiden var 30 kr. i månaden.

Min första julaffon från hemmet fira-

L. 41. F. 105

Se jag då. Det började snöa på julaftons-
eftermiddag. Jag fick gå ut och skotta snö.
Då jag kom in höll herrskapet med gäster
på att doppa i gyltan. Jag fick inte vara
med. Min kommod stod i sovrum-
met på den sätte jag mig att vänta tills
de hade ätit färdigt. Då kom från till
mig mat och jag fick sitta ensam i kö-
ket och äta. Herrskapet drog sig tillbaka
för att börja med julkappsutdelning.
Jag höll på med dröken. Då från kom
ut med min julkapp. Det var en svart
kamiskinnstoga, inslagen i tidnings-
papper. Då fick jag se sitt till från-
mandet hade gått. Jag kunde ju inte
lägga mig, eftersom sovrumsen var i
köket. Juldagen fick jag äta hem.

L 41 F 105

Två månader stannade jag där. Helt hade jag velat steta tidigare. Men föräldrarna ansåg att man skulle stanna på en plats. Det var en rekommendation. Tällden var det i deras ögon fel på arbetsgivaren. Det var arbetaren de beordrade på om inte platsen var finare.

Jag flyttade hem och stannade där en månad. Sen fick jag plats på Östtorps gods utanför Öbojö. Godägaren hette Hjörnsved och han var 20 år yngre än jag. Han hade tidigare varit gift med författaren Birger Mörner.

Jordbruket var utvecklat. De hade stora värdhus, som sköts av en hädgårdsmästare och två hädgårdsläver. För övrigt fanns där en kokerska, 1- och

L. L. F. 105

2 hus, jag var andrahuset, samt ett drick-
bikärl. Byggnaden var mycket lik biskops-
gården Örebro.

Om andra hus måste jag alltid tyta till
svart sovningklämning kl 12 på dagen.
Till den hövde en vit mössa med långa
band som räckte ned till fötterna till-
mengen. Hår fötterna gick banden ned
till klämningsfälen. De middags näi vi
använde silvertallikar, måste husor
ha långa vita handskar. Den fina mat-
solen kallade vi Prök matsalen.

Däi var mycket att göra. Jämt var däi gäst.
De bostäderna kom ofta så även Albert
Lagstäm, som alltid hade ett rum, som
stod till hans förfogande.

Vid jakttid blev det alltid in mycket

L. L. F. 105

gästec. Behägneligheten var ju inte så stor
då. För att gästerna skulle ha möjlighet
att svalta sig ordentligt efter jakten. Ljud
vi vrimla vatten i beckenmet. Där fanns
en stor kamin vid elden i, och där elen
na in. Vattenet var i kassen och jag i stora
sitt rum en kanna vatten till varje
gäststuen. Det var tungt. Alltid var
då mycket att göra. Där var ett stort
kök med 2 långa arbetsbord med
marmorskivor. Där bearbetade vi
slakten, allt vill och fisker. Det fö-
rodes sedan i visthusboden. Där var
is så maten blev nästan färdig.
Det var 12 rum att städa, men trots
allt arbete var det ändå så roligt
husbondfolket var så snälla. Jag

L. L. F. 105.

minns när vi skulle tyka. Det gjordes två
gångar om året. De kom förparagummar
och hjälpte oss tvätta och lack på skor.
På kvällen kom gästerna ungdomen för att
se tvätten. Den gick vi under säng.
Efter det var klart skulle alla ha kof
fe och kakor. Rörskan gjorde även en
fäcka. Vi hade en roligt och avslutade
det hela med dans. I personalens mot-
sal höll vi till. Han kom ofta och
tittade i docken och sa efter om vi
hade roligt. När han sa det, blev hon
belåten.

När vi skulle skämma kläderna på
vintern slag, vi hal i isen och så lag
vi där och klappade tycken.
All stenkning gjorde förparagummarna

L. L. F. 105

Jag hade eget rum och toilen Sö. tr. i måna-
den. Personalen gick rne med vid julklopp-
utdelningen. Vi fick julkloppar även av
gästerna. Vid förfrågning kom fem
ihop om med presenter.

Ofta gick jag följa med fem ut till
förpassningarna. Ibland var det någon sjuk
hon ville se till och hjälpa på bästa sätt.
Ibland kom hon med mor. Det var
inte undslippt att folket tyckte om hen-
ne och gäst biskoparna när de flytta-
de ifrån godset. Då inköpt hon alla
till avskedskaff. Inte hade jag velat
sluta, men jag blev ju. Förningen, när
godset bytte ägare.

Jag gick till mitt hem igen, men
stannade där helt kort. Atténen kom

L.L.F. 105

jag till Växjö. Denna gång till en apotekers
familj. Jag fick städja stuga 5: te.
och 2 månaders uppsägning. Där stou-
nade jag 5 år.

Härbeskan och jag delade rum, som
var mycket bekvämt möblerat. Lönen var
50: te i månaden.

Där var alltid mycket att göra, 12 rum
att städa. Under skoltidningen hade
de uthyrt till 8 elever. Där de var
hem till jul var det att städa alla
rum. Julgästerna skulle komma.

Där var alltid mycket träning. Man
tyckte om att ha folk omkring sig.

Vid 12- tiden på julafton bodde
personalen i gästan. På eftermiddagen
var det hörsamhet och gästernas tur.

L. U. F. 105.

Så de ährlig tog vi hand om driken och
stodde under. Det var ingen liten disk.
Folklund var vi upps till 20 personer.

Så var det dags för julkalppens utdelning.
Då var personalen med och julkalppar
gick vi både av herrskapet och gäster-
na. Jag gick alltid till en ny blå-
klänning samt till ett vitt förkläde,
och en manasblon.

Som avslutning på juleften och här så
det än blev. Skulle det ätas lutfisk ö
potatis, vit gjort m. m. Vi kunde ju
inte lägga oss för en all var klack.
Folklund höll vi på när folk gick till
juleften. Det var ibland knappast
lönande att lägga sig. Tidigt måste vi
upps för att koka kaffe och tjunda alla

L.U.F. 105

på sängen. När det var gjort såll vi
igång med att laga frukost och sen
stäck alla rum.

Fruen gick alltså på morgonen för att
handla. Det var i olika stånd. Vardarna
skulle skickas hem. Alla som kom med
varorna skulle ha kaffe. Fruen var så
snäll mot alla. Kom det tillfälle gav
hon dem både mat och pengar samt
kläder. Apotekaren brukade skämta
och säga: "Bäst att låsa godisloken an-
nanns har jag nog ingenting kvar."

Jag hade 14 dagars senorster och fri
vardarna söndag efter frukost och varan-
nan måndag efter middag. När kvällen
hade ledigt tog jag maten. Det blev alltid
flaskkottlött och bylinnudding. Apotekaren

L.L.F. 105

brukade skänka med mig och fråga vad
det blev till middag. Han ville att det all-
tid blev samma sak.

När han fick pension köpte de ett hus
i Hof och öppnade sjukhem. De ville
jag skulle följa med dem, men jag hade
blivit erbjuden plats som sekreteris på
stadshotells kaffe klass matsal.

Då var jag i 10 år. Dem är som gift.
Jag hade när jag fick min son,
men började igen efter några år.

När han jag varit där i 25 år, men
arbetar sedan flera år på 1: klass mat-
salen. Nu har jag krafter kvar och
ännu fortsett. Förtjänsten är god.
Jag vill slut med att tala om att
jag stöjde apotekarens mycket när de

ACC. N:R M. 16988:22.

L. L. F. 105

gick ut tiden. Jag var iulig och all
var den begavning. Antalet hallen
jag fortfarande med de andra som
finns kvar.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND